

Kuidas valida vÄravaautomaatikat?

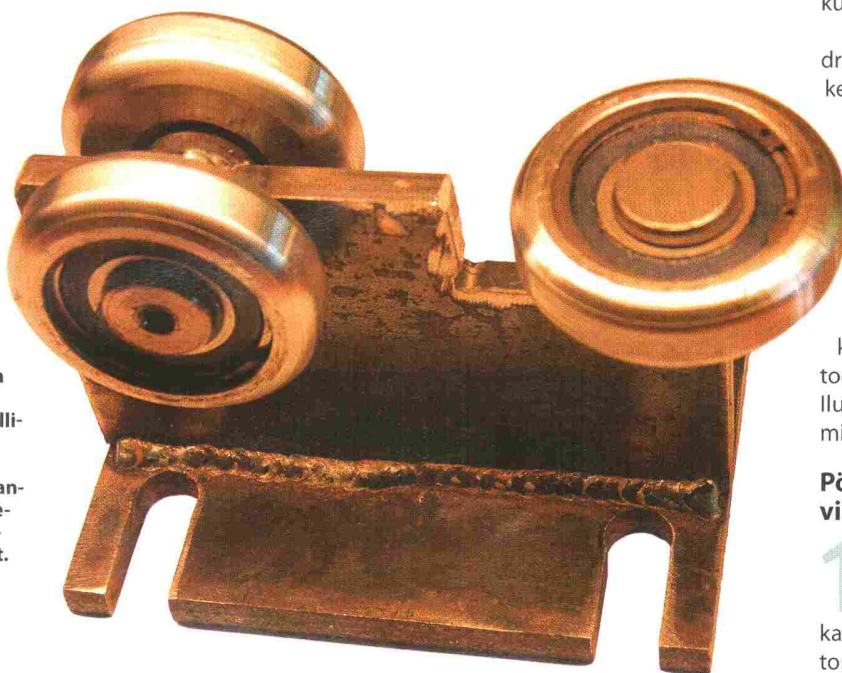
Soodsalt soetatud toodetele tuleb sageli peale maksta. Mõnikord võib tõesti valida ka odavama pakkumise, aga oluline on seejuures osata hinnata võimalikke ohte ja lisaväljaminekuid juba ette ning kui risk võtta, siis teha seda teadlikult. Töökindluse seisukohalt tasub eelistada pikka aega tootmises olnud vÄravaautomaatika mudelid – neil on “lastehaigused” aja jooksul välja ravitud.

TEKST TOOMAS SILD, ALDERMAN
FOTOD AUTOR



▲ Plastrullikud töötavad vaikselt, kuid deformeeruvad ja kuluvad kiiresti. Fotol on 3–4 aastat kasutuses olnud rullik.

► Paksust teraslehest käsitööna valmistatud tugevad terasrullikud kestavad 10–15 aastat ja kauemgi ning kannatavad probleemideta ka sepi-vÄravate raskust.



Kodutehnika valdkonnas on viimasel kümnendil toimunud kiire areng – tooted on muutunud odavamaks, kenamaks, targemaks, aga kahjuks ka lühema eluajaks. Eriti selgelt joonistub see tendents välja valge kodutehnika osas – suured tootjad valmistavad oma külmikud ja pesumasinad 7 aastaseks kasutusperioodiks. Pärast seda jõuab ostjal kätte aeg taas kukrut kergendada.

Sama suunitlus on viimasel kümnendil jõudnud ka vÄravate ja automaatika maailma: ostjaid paelub kena disain ning meelitab soodne hind. Kahjuks, tuleb tunnistada, on karm konkurents ja kokkuhoiumeetmed aga hukutavalt mõjunud kvaliteedile ning võrdeliselt hinnaga on langenud ka toodete eluiga.

See puudutab mitte ainult vÄravaautomaatikat, vaid vÄravaidki.

LiugvÄravate puhul kasutatakse näiteks terasrullikute asemel plastrullikuid, raam tehakse õhukesest ja kergest torust, loobutud on tugevdusdiagonaalidest ja vahel ka vastaspostile paigaldatavast kandurist, mis toetab vÄravat suletud asendis. Tulemuseks on isegi omaenese raskuse all 2–3 aastaga läbipaindud konstruktsioon, suur hõõrdetakistus liikumisel ning lõppematud väljaminekud hoolduseks, remondiks ja ümbertegemisteks.

Ka ajamite elueale mõjub lisakoormus hukutavalt. Paljud suured tootjad on hakanud kasutama 12voldilisi nn kojamehemootoreid, mis töötavad väikeste ja kergelt liikuvate vÄravate puhul mitmeid aastaid probleemideta, kuid väsivad vähegi suuremate koormuste puhul kiiresti.

Peale selle “ergutatakse” väikesi mootoreid käivitusemomendil nominaalpingest mitu korda kõrgema pingega, et need jaksaksid 300–400kilogrammise liugvÄrava liikuma tõmmata. Mõju ajamile on umbes sama, nagu vajutaks autojuht pärast külma mootori käivitamist kohe gaasi põhja ning lisaks ergutuseks ka veidi nitrot – mootori kohe kokku ei jookse, kuid kulumine kiireneb mitu korda.

Siiski ei ole olukord vÄravate maailmas üldin dramaatiline – tootmist jätkavad ka paljud väikefirmad. Nendel on oma väljakujunenud ostjaskond ning neile on eluliselt oluline säilitada toodete kõrge kvaliteet ja pikk kasutusiga, et mitte kaotada lojaalseid kliente odava masstoodangu valmistajatele. Viimased teenivad oma kasumi varuosade müügi ja toodete regulaarse hooldusega, kergendades ostjate kukrut.

Kuidas teha vahet kestval ja lühiealisel kaubal, kui välimus on ülimalt sarnane? Masstoodang näib välja väga ahvatlev ning kena. Ilus disain pole aga kahjuks muretu kasutamise garantii.

Pööra tähelepanu viiele olulisele asjale

1 Hoidu plastrullikutest! Need on vaikesed ja odavad, aga kuluvad juba mõne aastaga 2–3 mm õhemaks. VÄrav hakkab siis loksuma ning juhul, kui sellel on automaatika, võib hammasratas hammaslati va-



hele kinni kiiludes ajamile liiga teha või hamba lõhkuda.

2 Paljud tootjad kasutavad värava kinnitamiseks betoonvundamendile ankruid. Poldid tulevad mõnekümne külmumistsükliga betoonist lahti. Igikestev lahendus on betooni valatav postament ehk alus, millele rullikud kinnitatakse.

3 Värav peaks suletud asendis toetuma tugirullikule, mis võtab suletud väraval mehaanilised pinged maha ja raami metall ei väsi ka aastate jooksul. Eriti oluline on see raskete puitkatttega või sepiväravate puhul.

4 Müüjalt tasub uurida, kas ja kui tihedalt värav hooldust vajab. Kui hooldevajadus on 1–2 korda aastas, kaevab ostja ise oma rahakotile auku. Kvaliteetsed väravad ja automaatika töötavad isegi 10 aastat järjest ilma märkimisväärse hooldusvajaduseta.

5 Jäik raam, massiivne alumine konsool ja saba tugevduskarkass tagavad konstruktsiooni pika ja muretu kasutusea.

Väravaautomaatikad mõjutavad mitmed asjad

■ Ajami toitepinge – 220 V mootorid on üldjuhul pikaajalisemad, taluvad paremini suu-

Uued mudelid on küll reeglina ilusa disainiga, kuid mudelivärskenduse käigus on konstruktsiooni muudetud tootmiskulude säästmise nimel kergemaks ja odavamaks.

ri koormusi ning kuna puuduvad harjad, on ainus kulumaterjal laagrid. Kvaliteetse väravaautomaatika eluiga on jätkuvalt 10–15 aastat ja enamgi.

■ Mitmed müüjad teevad juba ostes "selgitustööd" ajamite hooldevajaduse osas. Tegelikult kvaliteetne ajam märkimisväärset hooldust ei vaja – seda tasub üle vaadata vaid siis, kui see teeb töötamisel tavapärasest erinevat või kõvemat häält. Põhjus võib olla näiteks kevadise lumevee sattumine laagritesse vms. Sagedane hooldevajadus aga annab tunnistust toote lühikesest elueast ja

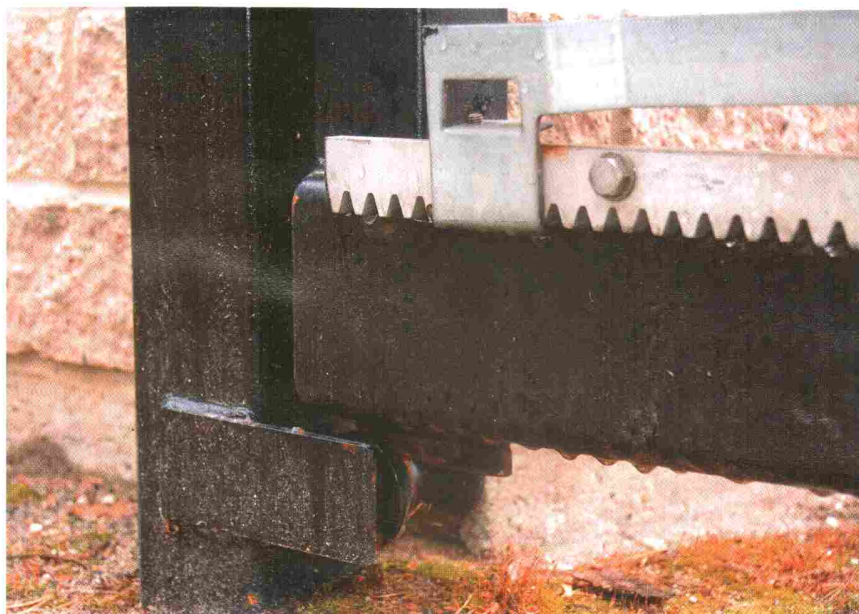
ka müüja soovist teenida odava müügihinnaga kompenseerimiseks kasumit selle hoolduse pealt.

■ Hooldekulud on nagu tilkuv veekraan – kui jagada aastane 100–150eurone kulu päevade vahel ära, pole summa ju suur. Samas kuhjub 5 aasta jooksul hooldekuludest juba 500–750 eurot. Selle raha eest saab kvaliteetse hooldevaba automaatika, mille eluiga on samuti pikem.

■ Ajamite külmakindlus – meie kliimasse sobivad paremini ajamid, mille töövoime on tagatud kuni –35 °C juures (tavaliselt garanteerivad tootjad kuni –20 °C).

■ Väga oluline on automaatika õige dimensioonimine väravatele – mootor, mis töötab juba suvel piiripealsel koormusel, jääb talvel kindlasti hätta ning võib lõpetada oma eksistentsi juba 2–3 aastaga mehaanilise kulumise tõttu. Väikestel, kuni 4meetrise avaga liugväravatel on soovitatav kasutada 500 kg ajameid ja 5meetristel sõltuvalt värava raskusest 600–800 kg ajameid. 300–400 kg ajami hind ei ole nii palju odavam, et risk end õigustaks.

■ Soodsa hinnaga plashthammaslatt sobib väikestele ja alati väga kergelt liikuvatele väravatele. Et seda on aga raske tagada, on



▲ Lükandvärav toetub suletud asendis tugirullikule, mis võtab värava raskuse enda kanda ja ühtlasi fikseerib raami asendi altpoolt.

◀ Lükandvärava vastasposti ülaossa paigaldatava püüduri ülesanne on raami kõikumise ärahoidmine tuule ja inimeste mõjul.

► Fotol on läbilõige tiibvärava elektro-mehaanilisest ajamist. Kuna selles on vaid kolm liikutavat detaili (rootor koos tiguülekanedega, tiguvõll ja kolb, mis väravat liigutab), on tegemist kõige lihtsama ja töökindlama ajamitüübiga üldse. Sellised mootorid suudavad hooldevabalt töötada isegi 100 000 töötükli.



■ Et ajameid toodetakse erineva disainiga, on sellest johtuvalt erinev ka käiguosa. Pudelikujulistel ajamitel on ülekanedes rohkem hammasrattaid, püstolikujulistel on aga sees ainult kolm liikutavat detaili: rootor, tiguülekanne ja tiguvõll. See on lihtsaim ja töökindlaim ajami tüüp üldse, ehkki disain ei pruugi kõigile meeldida.

Korpuse materjal: mida vähem plasti, seda vähem ohte. Plastkatted kipuvad talvel värava ja hange vahele jäädes purunema ning päikese ultraviolettkiirguse toimele mõranema. Kahju pole küll suur, kuid üks kuluallikas on jälle rohkem.

Töökindluse seisukohalt tasub eelistada pikka aega tootmises olnud mudelid – neil on "lastehaigused" aja jooksul välja ravitud. Suggugi ei maksa karta üle 10 aasta tootmises olevaid ajameid.

Värskete mudelite puhul on oht, et kvaliteediprobleemide ilmnedes lastakse peagi välja uus ja väliselt veelgi ilusam mudel. Miiügimehe soravat juttu uskuma jääv klient ostab selle tõrkuva automaatika asemele ning nõiaring algab otsast peale.

Kokkuvõttes võib öelda, et soodsalt soetatud toodetele tuleb saqeli peale maksta. Vahel isegi mitu korda rohkem, kui oli "soodsa" ja kvaliteetse toote hinna vahe. Mõnikord võib aga tõesti olla mõttekas valida odavam pakkumine. Oluline on seejuures osata hinnata võimalikke ohte ja lisaväljaminekuid juba ette ning kui risk võtta, siis teha seda teadlikult.

Detailsed soovitused ja põhjalikud nõuanded sobiva värava ja automaatika ostmiseks leiad vastavate firmade kodulehtedelt. **TMKE**

mõistlikum maksta kohe veidi rohkem ning osta terashammaslatt. See ei paindu koormuse all läbi ega kulu ning ei vaja ka pidevat järelreguleerimist.

■ Mitte kõik müüjad ei paku automaatika komplektis turvakiiri ja vilkurit – väike rahaline võit ostes võib kujuneda suureks rahaliseks kaotuseks, kui auto sulguva värava vahele jääb.

■ Enne ostu sooritamist tasub küsida ka ajami sisu kohta: kas see on hooldevaba, metallist või plastist.

Uued mudelid on küll reeglina ilusa disainiga, kuid mudelivärskenduse käigus on konstruktiooni muudetud tootmiskulude säästmise nimel kergemaks ja odavamaks. Näiteks korpus tehakse ohemast materjalist, metall asen-

datakse plastiga, kui kusagil olid laagrid, siis nende asemel kasutatakse metallpukse, ning kui olid metallpuksid, asendatakse need plastpuksidega. Pukside eluiga on aga oluliselt lühem kui laagritel.

Tiibvärava automaatikat valides

■ Elektromehaanilisi ajameid on kaht tüüpi: alt avatud tiguvõlliga ning suletud korpusega. Esimesel juhul on võimalik kasutada ajami töökäigu ulatuse reguleerimiseks sisemisi piirajaid tiguvõlli alguses ja lõpus, suletud korpusega ajamid aga vajavad välist piirajat väravate suletud asendis. Esimese puuduseks on tolmu sattumine ajami sisse, suletud korpusega ajamitel seda viga pole.